

"קהילות"

תכנית להכשרת
מובילים קהילתיים

ולהצמחת קהילות יהודיות-ישראליות בציבור החילוני בישראל

שבת,

חגים

וטקסי חיים

לימוד

ליצירת שפה ערכית משותפת

ברוח מקורות ישראל

ליווי רוחני,

תמיכה קהילתית

ועשייה-חברתית

הרקע

עם תחילתה של המאה ה-21 שרויה מדינת ישראל במשבר ערכי ורוחני מתמשך, שסימניו הבולטים הם:

- ניתוק גובר והולך בין הציבור החילוני למורשתו היהודית והציונית, הבא לידי ביטוי בהעדר "שפה" יהודית משותפת לדיון בשאלות חיים ובמשמעותן הערכית והרוחנית, ובמחסור בדפוסים משפחתיים וציבוריים לקיום שבת, חג וטקסי חיים.
- ניכור חברתי והתרופפות הערבות ההדדית בתוך החברה הישראלית.
- חוסר יכולת מתמשך של מדינת ישראל לתת מענה לצרכיו הבסיסיים של היחיד בתוכה: תחושת שייכות מחד גיסא, ומתן משמעות והקשר רחב יותר לחייו מאידך גיסא.
- העדר מסגרות חברתיות אינטימיות במרחב הציבורי הישראלי היכולות לספק צרכים אלה.
- העדר עמוד שדרה מנהיגותי להובלת ההתמודדות עם משבר ערכי-רוחני זה.

האתגר

החברה היהודית בישראל נדרשת איפוא, כמעט בעל כורחה, לחדש מתוכה את מושג הקהילה. הקהילתיות מהווה מסגרת חברתית-אורגנית שבה היחיד ומשפחתו יכולים לבטא את כישוריהם, לממש את ערכיהם, לתת ולקבל, ליצור, ובעיקר – להשתייך.

הקהילתיות היהודית המוכרת מן הזרמים הדתיים למיניהם, אינה יכולה להוות פיתרון לרוב הציבור החילוני בישראל. קהל זה מתקשה להיכנס לבית כנסת, לכל בית כנסת - אורתודוקסי, קונסרוטיבי או רפורמי. האתגר העומד בפנינו הוא, אם כן, יצירת קהילתיות יהודית-ישראלית אותנטית ומשמעותית עבור הציבור החילוני בישראל. יעד זה הינו חיוני לעיצוב עתידה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, ולזיקתה החיה אל העם היהודי באשר הוא.

הנחות יסוד

במרחב הישראלי פועלות בשנים האחרונות מספר קהילות יהודיות-ישראליות, שאינן מזוהות עם אף זרם דתי. הן צמחו בדרכים שונות, מכיוונים שונים, ובקצבים שונים ומגוונים. יחד עם זאת, ממעקב אחר סיפור הקמתן ניתן להוציא מספר מסקנות, היכולות להוות הנחות יסוד חשובות, בבואנו להתמודד עם אתגר זה.

1. הצמחת קהילה אינה משימה של יחיד, היא מוכשר ככל שיהיה. נדרשת "חבורת משימה": קבוצה של מספר אנשים מרכזיים, שהם "הלב הפועם" של היוזמה, ומחויבים לפיתוחה.
2. כדי להוביל קהילתיות יהודית-ישראלית יש לאתר ולהצמיח הנהגה רוחנית-תרבותית המתאימה למאפייני קהל היעד. הפרופיל המצטייר של הדמויות הללו הוא: חילונים, בעלי "תחושת בית" בתרבות היהודית, בעלי ידע ניסיון ועומק בתחום היהודי, הן במימד הלימודי-רעיוני והן במימד הפרקטי.
3. מושג הקהילה מתחיל להיות בר-קיימא כשהפעולה יוצאת מכלל פעילות נקודתית, מוצלחת ככל שתהיה, והופכת לרב-ממדית. רב-ממדיות משמעה שילוב של שני מרכיבים (או יותר) של: רוחניות, טקסיות, צדק חברתי, לימוד, זיקה סולידארית בין החברים בה, פעולה משותפת למען החברה הסובבת, ועוד.
4. ע"פ הניסיון המצטבר עד כה שער הכניסה המתאים ביותר להקמת קהילה יהודית-ישראלית והביטוי הראשון שלה הינו התכנסות ציבורית לקבלת שבת.
5. בעיצוב טקסים של קהילה כזו צריך להתקיים עירוב עדין ונכון בין מקורות עתיקים וחדשים, בין ישראליות ויהדות, בין סולידריות פנים קהילתית ומחויבות חברתית כללית, בין תפילה וזמר עברי, ועוד. כל אלה יוצרים "ארומה" ישראלית-יהודית ייחודית שיש בה אותנטיות, רלוונטיות ועומק.

המשימה

הימצאותן של דמויות מובילות רוחנית מתוך הציבור החילוני בישראל הינה תנאי ראשון והכרחי לצמיחת קהילתיות יהודית-ישראלית בעלת קיימא. בחברה הישראלית החילונית ניתן למצוא דמויות מעטות בלבד העונות על הגדרה זו. על כן, כדי לעמוד באתגר קיומי זה יש ליצור קאדר של אנשים שיוכלו להעמיס על שכמם משימה ראשונה במעלה זו.

מה צריכים להיות מאפייניו של מוביל קהילה כזה?

1. בעל ידע, שליטה והכרות עמוקה עם המורשת היהודית והציונית
2. בעל יכולת לעיצוב ולהנחיית טקסים
3. בעל גישה פדגוגית ויכולת להוביל מהלכים לימודיים-עיוניים
4. מחונן ברגישות פסיכולוגית, ביכולת הקשבה, וביכולת ללווי ולהדרכה אישית של יחידים ושל משפחות
5. מחזיק בתפיסה הוליסטית ורב-מימדית של מושג הקהילה
6. איש של אמת, של דוגמא אישית, של "נאה דורש ונאה מקיים".

תכנית ההכשרה "קהילות"

מסגרת ההכשרה

שתי שנות לימודים (אוקטובר-יוני), יום בשבוע (8 שעות שבועיות x 25 שבועות בכל שנה). הפעילות תתקיים בימי שני בשבוע (שעות הפעילות יקבעו בהמשך).

תנאי קבלה

- אישיות חברתית וכושר מנהיגות
- נטייה ורצון להובלה ולהשפעה על אורח החיים היהודי בקהילה, והתנסות מסוימת באחד מהתחומים הרלוונטיים – בהוראה/הנחייה של לימוד, בעיצוב ובהנחיה של שבת חגים וטקסי חיים, בליווי רוחני, עשייה חברתית קהילתית.
- בעל/ת הכרות ויחס חיובי אל אורחות חיים יהודיים בסגנונות שונים
- יכולת לתקשורת בין-אישית, הקשבה
- ידע מוקדם ביהדות. תואר ראשון באחד המקצועות האקדמיים הרלוונטיים (מחשבת ישראל, ספרות עברית, היסטוריה של עם ישראל, עבודה סוציאלית קהילתית, וכו'), או לימוד בית מדרשי מקביל, או לימוד משמעותי במסגרות כמו מכינה קדם-צבאית ותכניות דומות.
- יכולת להתפנות להיקף הלימודים הנדרש בתכנית, כולל המטלות הנלוות (סיורים, תצפיות וכו') שמעבר לימי הלימודים.

התוכן

הלימודים ינועו על ארבעה צירים:

1. לימודי 'זמנים' – לעיצוב ולחידוש דפוסי השבת, החג וטקסי החיים במשפחה ובקהילה.
2. לימודי קהילה – להבנת מהותה של הקהילה במגמה לפתח כישורים תודעתיים ומעשיים לעבודה עם ציבור ברוח קהילתית.
3. לימודי הנחייה והדרכה - להבנת תהליכים קבוצתיים כבסיס לעבודה עם צוותים, קבוצות ומשפחות בקהילה בתחומים שונים, לימוד בית מדרשי.
4. התנסות מעשית ("סטאז").

דגשים פדגוגיים ולימודיים

ההכשרה תתבסס על הפדגוגיה המיוחדת של המדרשה שהתפתחה ב-20 שנות פעילותה, המבוססת על גישה "בין-תחומית" (שילוב של לימודי ערכים ומקורות מתוך ארון הספרים היהודי עם תהליכים אישיים, קבוצתיים וקהילתיים).

- התוכנית תבנה באוריינטציה התנסותית וההכשרה תכלול התנסות מעשית בהובלת טקסים, בהנחיה/הוראה וביזמות קהילתית.
- ההכשרה תכלול מפגשים לימודיים עם מובילי קהילות ישראליות בעלות מאפיינים מגוונים.
- חובות צפייה/השתתפות בפעילויות קהילתיות (של הלומד למי שיש ובקהילות אחרות) מחוץ לימי הלימוד. כולל דיווח בכתב ובעל-פה.
- ההכשרה תפגיש את הלומד/ת עם כלי עבודה נוספים: הנחיית קבוצות, הקמה והפעלה של פרויקטים חברתיים, ברכה, דרשה, תפילה, ניגונים, הצד המוסיקלי של התחום, קריאה בתורה, ליווי רוחני, ועוד.
- ההכשרה תכלול חשיפה והכרות עם דפוסי עבודה קהילתיים שונים: עבודה עם משפחות, יחידים, נוער וילדים, עבודה עם צוות ומתנדבים בקהילה.
- ההכשרה תכלול סיורים להיכרות עם דפוסי שונים של קהילות יהודיות בישראל

מבנה הלימודים (סקיצה)

4 יחידות זמן של שעה וחצי:

1. לימודי תשתיות
2. הנחיית קבוצות (לימוד והתנסות)
3. לימודי קהילה
4. התנסות (בתחומי שבת וטקסים, בלמידה ברוח קהילתית)

ראשי התוכנית - והמורים

שי זרחי - מורה ליהדות, לספרות ושירה עברית, עוסק בעיצוב התחדשות הריטואל היהודי בקהילה הישראלית. מייסדי המדרשה באורנים, ייסד ועמד בראש בית המדרש "ניגון" לדתיים וחילוניים, ייסד ועמד בראש "תהודה" בית המדרש למנהיגות יהודית (במסגרת "קולות" בירושלים), מוביל רוחני בקהילת "ניגון הלב" שבעמק יזרעאל.

הדס רון-זרזי - מייסדי המדרשה באורנים, מורה להנחיית קבוצות, מדריכה ומלווה מנחים, מורים וצוותים חינוכיים, ייסדה ועמדה בראש התוכנית להכשרת מנחי קבוצות לומדות, מרצה בחוג לחינוך חברתי-קהילתי במכללת אורנים, מלמדת ופועלת בבית המדרש "ניגון-נשים". מנחת קבלות-שבת בקיבוץ יפעת.

צוות המורים - צוות המורים יכלול מלמדים מהמדרשה באורנים, מובילים קהילתיים הפעילים בקהילותיהם ברחבי הארץ, ומספר מומחים מהארץ ומארה"ב.

עלות התוכנית

דמי השתתפות 4000 ₪ לשנה (במקרים בודדים תיבחן אפשרות למלגת לימודים חלקית).

תהליך הקבלה לתוכנית

ההרשמה ע"י שליחת קורות חיים לשרון - sharon_o@hamidrasha.org.il בשלב השני יתבקשו הפונים לכתוב משהו קצר לפי הנחייה שתישלח אליהם. בשלב האחרון יתקיים ראיון אישי. ההרשמה תסתיים ב-31 ביולי 2009.